

Finansdepartementet
Postboks 8008
0030 Oslo

24.01.2014

Høringsuttalelse fra Regnskogfondet i forbindelse med Strategirådets rapport om ansvarlig forvaltning av Statens pensjonsfond utland

Regnskogfondet takker for muligheten til å kommentere på Strategirådets rapport om ansvarlig investeringspraksis og Statens pensjonsfond utland.

Strategirådet tar opp mange interessante problemstillinger i sin rapport, og har gitt en nyttig gjennomgang av ulike motivasjoner og virkemidler innen feltet ansvarlige investeringer.

Statens pensjonsfond utland (SPU) har bidratt til å flytte grensene for hva som forventes av ansvarlige investorer. Den internasjonale anerkjennelsen som har blitt SPU til del skyldes tydelige retningslinjer for hva slags produkter og adferd som fondet av etiske grunner ikke skal bidra til gjennom sine investeringer, at et uavhengig Etikkråd leverer tilrådninger basert på etiske og ikke finansielle hensyn, og at disse tilråningene offentliggjøres og dermed fungerer som et insentiv for selskaper til å bedre sin praksis. Dessverre kan noen av Strategirådets anbefalinger føre til at disse positive sidene ved SPUs rolle som ansvarlig investor svekkes.

Regnskogfondets observasjoner gjelder tre emner:

1. Investeringsmandatet må endres for å inkludere en eksplisitt målsetting om etisk forvaltning. Det er ikke tilstrekkelig å behandle etiske hensyn kun som midler til bedre avkastning.
2. Åpenhet i forvaltningen må sikres gjennom overordnede prinsipper for ansvarlige investeringer, offentliggjøring av framdrift i selskapsdialoger, samt fortsatt offentliggjøring av Etikkrådets tilrådninger.
3. Etikkrådet må være uavhengig av finansielle hensyn, og det må legges begrensninger på muligheten til å overprøve Etikkrådets tilrådninger og på hvor lang tid som kan brukes på å behandle disse.

1. Målsetting om etisk forvaltning

Regnskogfondet er uenige med Strategirådet i premisset om at etisk ansvarlige investeringer kun skal begrunnes i økonomisk avkastning. Som statseid investeringsfond bør SPU gis mandat til å fremme etiske hensyn som respekt for menneskerettighetene og vern av miljøet som selvstendige målsettinger i forvaltningen. For at Norges Bank Investment Management (NBIM) skal kunne utføre eierskapsarbeid på en måte som sammenfaller med internasjonale standarder for ansvarlige investeringer og med det norske folks forventninger, er det behov

for klare instruksjoner for at NBIM aktivt skal bruke tilgjengelige virkemidler for å påvirke selskaper til å bedre sin praksis, også i de tilfeller hvor hensyn til avkastning alene ikke ville gi grunnlag for slikt eierskapsarbeid. Det bør gjøres eksplisitt i mandatet at Norges Bank skal forplikte seg til allerede eksisterende internasjonale rammeverk for ansvarlige investeringer (FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv, OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper, PRI og Global Compact) og gjøre disse gjeldende uavhengig av størrelsen på investeringene.

Regnskogfondet mener at NBIM er i en unik posisjon til å påvirke selskaper i en positiv retning og til å få andre institusjonelle investorer til å følge sitt eksempel. I mange tilfeller vil dette gi bedre avkastning for fondet, men ikke alltid. For at NBIM skal prioritere dette arbeidet er det nødvendig med en separat målsetting om eierskapsarbeid på etisk grunnlag.

2. Åpenhet i forvaltningen

Regnskogfondet er enig med Strategirådet i at det er nødvendig å øke åpenheten i fondets arbeid med ansvarlige investeringer, og støtter anbefalingen om at det bør utvikles klare og konsistente prinsipper for ansvarlig investeringspraksis og utformes offentlig tilgjengelige eierskapsstrategier på grunnlag av disse.

Derimot er vi sterkt uenig i anbefalingen om at tilrådninger om eksklusjon eller observasjon ikke lenger skal offentliggjøres. Offentliggjøringen av Etikkrådets tilrådninger er sannsynligvis det mest effektive grepet i dagens etiske forvaltning av SPU, og det er ytterst viktig at det videreføres. Trusselen om omdømmeskade er i de fleste tilfeller det mest tungtveiende argumentet for selskaper som vurderer om de skal endre sin praksis etter dialog med en investor, og muligheten til å påvirke selskaper i positiv retning vil bli langt mindre uten muligheten for offentliggjøring.

For at fondet skal oppfattes som legitimt må det rapporteres om hvordan prinsipper og strategier omsettes til konkrete handlinger som berører enkeltelskaper og problemområder i porteføljen. NBIM bør rapportere årlig på framdrift og resultater i selskapsdialogene. Det er ikke nødvendig å offentliggjøre detaljer i dialogene, men navn på selskap samt tema og målsetning for dialogene bør gjøres kjent, slik Etikkrådet for de svenske AP-fondene gjør i sin årsmelding.

3. Etikkrådets rolle

Det er viktig at beslutningene om utelukkelse av selskaper er uavhengige av de økonomiske vurderingene som fondsforvalter foretar. Dette hensynet er ikke godt nok ivaretatt i forslaget om å flytte beslutningene om utelukkelse til hovedstyret i Norges Bank. Med en slik modell vil det lett kunne oppstå konflikter mellom etiske hensyn og finansielle hensyn.

Regnskogfondet mener at det er avgjørende for troverdigheten og legitimiteten til etikkarbeidet i fondet at Finansdepartementet fortsatt får ansvaret for å oppnevne et

uavhengig etikkråd som har sitt eget sekretariat og som skal behandle uttrekkssaker uten hensyn til finansielle spørsmål.

Regnskogfondet mener at Etikkrådet bør ha myndighet til å fatte vedtak om uttrekk, og ikke bare gi tilrådninger. Dette vil gjøre det tydelig for alle at Etikkrådet er uavhengig og dermed forhindre reelle eller innbilte sammenblandinger mellom etikkvurderinger og økonomiske og politiske hensyn.

Om ikke Etikkrådet får vedtaksmyndighet, er det nødvendig å legge klare begrensninger på beslutningstakers mulighet til å overprøve Etikkrådets tilrådninger, og på tiden som brukes på å behandle tilråningene.

I de senere år har Finansdepartementet i økende grad valgt å sette til side Etikkrådets tilrådninger om utestengelse av selskaper, og i noen tilfeller henvist sakene til NBIM for eierskapsutøvelse. Dette til tross for at Etikkrådet allerede har engasjert selskapene i dialog, og at tilråningen om uttrekk først avgis etter en grundig vurdering av sannsynligheten for at selskapet vil bedre sin praksis. Heller enn at departementet skal bruke tid og ressurser på å gjenta de samme undersøkelsene som Etikkrådet har gjort, bør regelen være at Etikkrådets tilrådninger bare kan settes til side i svært spesielle tilfeller. Videre bør Etikkrådet og NBIM instrueres til å koordinere sitt arbeid bedre, slik at eierskapsarbeid og vurderinger av utestengelse fungerer bedre som ledd i en enkelt kjede av selskapspåvirkning.

I rapporten «Endringer i den etiske forvaltningen av Statens pensjonsfond utland», utgitt av Forum for utvikling og miljø i 2013, pekes det på at tiden Finansdepartementet bruker i uttrekkssaker er økt betraktelig de siste årene og at dette svekker uttrekksmekanismen. Et eksempel på dette er det spanske oljeselskapet Repsol, hvor Finansdepartementet ennå ikke har fattet noe vedtak, til tross for at Etikkrådet leverte sin tilrådning om uttrekk i desember 2010, altså for over tre år siden. For å hindre at slike saker fortsetter å så tvil om seriøsiteten i fondets etikkarbeid, bør beslutningstaker, enten det er Finansdepartementet eller hovedstyret i Norges Bank, pålegges en maksgrense på seks måneders behandlingstid av Etikkrådets tilrådninger, inkludert to måneder til å fullføre et nedsalg etter beslutning om uttrekk.

Med vennlig hilsen,

Vemund Olsen

Leder for policy- og kampanjeavdelingen

Regnskogfondet